

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก

วิธีการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางเคมี (APHA, 1992)

1. วิธีวิเคราะห์ไนเตรท-ไนโตรเจน ($\text{NO}_3\text{-N}$) (nitrate-nitrogen) โดยวิธี Phenoldisulphonic acid method B)

1. กรองน้ำ 30-50 ml โดยใช้กระดาษกรอง
2. ใช้ 25 ml มาระเหยให้แห้งบน water bath (ถ้าไม่มีอาจใช้ hot plate ที่มีอุณหภูมิต่ำแทน)
3. เติม 1 ml phenoldisulfonic acid ลงบนตะกอนให้เปียกโดยทั่วถึง และปรับปริมาตรให้เป็น 20 ml ด้วยน้ำกลั่น
4. เติม 6 N NaOH จนกระทั่งสารละลายเป็นสีเหลืองเต็มที่แต่ไม่ควรให้เกิน 5-6 ml
5. กรองด้วยกระดาษกรอง rinse ภาชนะและกระดาษกรองและปรับปริมาตรให้เป็น 100 ml ด้วยน้ำกลั่น
6. วัดเปอร์เซ็นต์ transmittance โดยใช้ spectrophotometer ที่ wavelength 425 nm
7. คำนวณโดยสมการ

$$\text{Nitrate-N (mg l}^{-1}\text{)} = \frac{\text{ml of standard NaNO}_3 \times 10}{\text{ml of sample ในข้อ 2}}$$

8. stock ของ standard nitrate solution (KNO_3) 1 ml = 0.044627
9. เตรียม standard solution เพื่อทำ calibration curve โดย pipette 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 1.0, 1.5, 2.0, 3.0, 4.0 และ 5.0 ml standard KNO_3 เติมกรดฟีนอลไดซัลโฟไดนิค 2 ml และต่างให้ปริมาตรที่เท่ากับเมื่อเติมลงในตัวอย่าง ปรับปริมาตรเป็น 100 ml ด้วยน้ำกลั่น
10. วัดเปอร์เซ็นต์ absorbance ด้วย spectrophotometer (wavelength 425 nm)

2. แอมโมเนียไนโตรเจน (Ammonia Nitrogen) โดยวิธี phenate

โดยปกติ $\text{NH}_3\text{-N}$ นี้จะอยู่ในน้ำธรรมชาติในปริมาณน้อยกว่า 1 mg/l ซึ่งจัดว่าเป็นสภาพที่ไม่มีผลพิษเกิดขึ้นในสภาพที่ความเข้มข้นของ $\text{NH}_3\text{-N}$ สูงจะเกิดพิษต่อสิ่งมีชีวิตโดยจะไปเพิ่ม pH ของน้ำให้สูงขึ้น

1. นำน้ำตัวอย่างมากลั่น เพื่อแยกแอมโมเนียจากสารขัดขวางต่างๆ โดยแอมโมเนียไนโตรเจนจะระเหยเป็นไอ แล้วกลั่นตัวเป็นหยดน้ำอยู่ภายในน้ำนั้น ในขั้นตอนนี้จะต้องรักษา pH ให้อยู่ในช่วง 7.2-7.4 เพื่อป้องกันการสลายของแอมโมเนีย

2. กำจัดความขุ่นโดยใช้ ZnSO_4 และต่าง เพื่อตกตะกอนแคลเซียม แมกนีเซียมและเหล็ก

3. เติม EDTA เพื่อป้องกันตะกอนของ Mg^{++} และ Ca^{++}

4. นำน้ำตัวอย่างที่ได้ไปทำปฏิกิริยากับ Nessler's reagent (สารละลายต่างแก่ของโปตัสเซียมเมอร์คิวริกไอโอไดด์ K_2HgI_4 จะได้สีเหลืองน้ำตาลเกิดขึ้น

5คำนวณโดยสมการ

$$\text{mg/l NH-N} = \frac{V_d \times N \times 1000}{V_{dn} \times S}$$

V_d = มิลลิลิตรของส่วนที่กลั่นออกมา

V_{dn} = มิลลิลิตรของส่วนที่กลั่นออกมาที่นำมาทำให้เกิดสีกับ Nessler' s reagent

N = มิลลิกรัมของแอมโมเนียไนโตรเจน ซึ่งพบในส่วนที่กลั่นออกมาที่นำมาทำให้เกิดสีกับ Nessler' s reagent

S = มิลลิลิตรของน้ำตัวอย่างที่นำมากลั่น

3. ฟอสฟอรัส โดยวิธี ascorbic acid

ออร์โธฟอสเฟตเป็นรูปเดียวที่สามารถวิเคราะห์หาได้โดยตรง สำหรับรูปอื่นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลับมาเป็นออร์โธฟอสเฟตก่อนจึงจะทำการวิเคราะห์ได้ ในการวิเคราะห์ฟอสฟอรัส นั้น โดยปกติจะนิยมวัดหาความเข้มข้นของฟอสเฟตทั้งหมด (Total phosphate) และ ออร์โธฟอสเฟต

การวิเคราะห์ฟอสฟอรัสนี้ จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบเนื่องจากการใช้ผงซักฟอกในการล้างเครื่องมือ เพราะจะมีผลทำให้การวิเคราะห์ผิดพลาดในแง่ของการประเมินที่มากเกินไป ดังนั้นจึงต้องใช้สารละลายสำหรับทำความสะอาดที่ไม่มีฟอสฟอรัสเป็นองค์ประกอบ และจะต้องล้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ด้วยสารละลายกรดก่อน และในกรณีที่จะต้องเก็บตัวอย่างไว้นานเกิน 1-2 ชม. ก็จะต้องเก็บไว้ในสภาพแช่แข็ง

อุปกรณ์

1. Spectrophotometer ซึ่งประกอบด้วย red phototube และ filter ซึ่งตั้งความยาวคลื่นที่ 880 nm
2. หลอดแก้วชนิดพิเศษ ขนาด 1 นิ้ว
3. น้ำยาล้างแก้วที่เป็นกรด (ล้างเครื่องแก้วต่าง ๆ ด้วย 1-2 N HCl ก่อน แล้วจึงล้างด้วยผงซักฟอกที่ปราศจากฟอสเฟต แล้วล้างด้วยน้ำประปา แล้วล้างอีกครั้งด้วยน้ำกลั่นเป็นครั้งสุดท้าย)
4. สารเคมี
5. Autoclave หรือ boliling water bath
6. แผ่นอะลูมิเนียม
- 7.Sulfuric acid solution
- 8.Ammonium molybdate reagent
- 9.Potassium antimonyl tartrate
- 10.Ascorbic acid solution

11. Strong sulfuric acid solution (เติม 30 ml conc. H₂SO₄ ลงในน้ำกลั่น 60 ml)
12. Mixed reagent (เติม 5 ml Potassium antimonyl tartrate ลงใน 50 ml sulfuric acid และผสมให้เข้ากัน เติม 15 ml Ammonium molybdate reagent แล้วผสมให้เข้ากันอีกเติม ascorbic acid 30 ml แล้วผสมเช่นเดิม สารนี้จะต้องเตรียมใหม่ทุกครั้งทีวิเคราะห์)
13. Stock phosphorus solution (1.00 ml = 0.05 mg P) ละลาย 0.2197 gm Potassium dihydrogen phosphate (KH₂PO₄) โดยอบแห้งที่ 105°C นาน 1 ชม. ในน้ำกลั่น ทำปริมาตรให้เท่ากับ 1 litre แล้วเติม 1 ml chloroform สารละลายนี้จะต้องเก็บไว้ในที่มืดในตู้เย็นและจะเก็บไว้ใช้ได้นานเป็นเดือน
14. Standard solution (1.00 ml = 0.5 µg P) เจือจาง 10.0 ml ของ stock phosphorus solution ให้เป็น 1 litre ด้วยน้ำกลั่น สารละลายนี้จะเก็บไว้ใช้ได้ไม่เกิน 1-2 วัน
15. Digestion reagent เตรียมจาก 5% solution (W.V) ของ potassium persulfate (K₂S₂O₈) โดยละลาย 50 g ของ K₂S₂O₈ ลงในน้ำกลั่นให้เป็นปริมาตร 1 litre Phenolphthalein indicator

5.1 ออร์โธฟอสเฟต (Soluble Reactive Phosphorus, SRP)

น้ำตัวอย่างที่จะนำมาตรวจวิเคราะห์จะต้องปราศจากตะกอนแขวนลอย ซึ่งถ้ามีความขุ่นมากก็จำเป็นต้องกรองด้วย Membrane filter method ก่อนที่จะใช้ membrane filter จะต้องชะล้างด้วยสารละลาย แล้วล้างด้วยน้ำกลั่น (ข้อควรระวัง จะต้องตรวจคุณภาพของน้ำกลั่น เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีฟอสฟอรัสเจือปนอยู่ โดยอาศัยวิธีการเช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ฟอสฟอรัส) ส่วน standard solution ก็นำมาทำตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่ทำกับน้ำตัวอย่าง

1. เติม 1 หยด ของ phenolphthalein indicator ลงในน้ำตัวอย่าง 50 ml ถ้าเกิดสีชมพูขึ้นก็เติม strong sulfuric acid หยดต่อหยด จนกระทั่งสีชมพูนั้นหายไป (ไม่ควรเติมเกิน 5 หยด) ถ้าต้องเติมมากกว่า 5 หยดขึ้นไป ก็เอาตัวอย่างนั้น 40 ml แล้วทำให้ปริมาตร 100 ml ด้วยน้ำกลั่น

2a. เติม 8.0 ml mixed reagent ลงในน้ำตัวอย่าง แล้วผสมให้เข้ากัน ถ้ามีฟอสฟอรัสก็จะเกิดสีฟ้า ทิ้งไว้ 10 นาที แล้วจึงนำมาวัด absorbance ของแต่ละตัวอย่างที่ 880 nm หรือ 690 nm ด้วย Spectrophotometer โดยใช้ mixed reagent เป็นสารละลายอ้างอิง แล้วกำหนดค่าความเข้มข้นของฟอสฟอรัส จากกราฟมาตรฐาน

2b. ในกรณีที่ไม่มีฟอสฟอรัสในปริมาณต่ำ ๆ สีฟ้าที่เกิดขึ้นอาจจะถูกทำให้เข้มข้นขึ้นด้วยการสกัด โดยใช้ตัวอย่างมากขึ้นสกัดด้วยสารละลายอินทรีย์ ดังนี้คือ

เตรียมน้ำตัวอย่างหรือ standard solution 200 ml ลงในกรวยแก้วสำหรับแยกสารละลายขนาด 250 ml เติม 40 ml mixed reagent และผสมให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ 20 นาที แล้วเติม 10.0 ml

reagent grade butyl acetate แล้วเขย่ากลับไปกลับมานาน 3 นาที ตั้งทิ้งให้แยกชั้น แล้วจึงเทสารละลายชั้นล่าง ทำการวัด absorbance ของ blue butyl acetate extract ที่ 880 nm หรือ 690 nm และต้องใช้ reagent blank เป็นสารละลายอ้างอิง แล้วหาค่าปริมาณความเข้มข้นของฟอสฟอรัสจากกราฟ Standard calibration curve ที่เตรียมตั้งตาราง

ปริมาตรของ standard solution (1.00 ml = 0.5 $\mu\text{g P}$) โดยทำให้มีปริมาตร 50.0 ml ด้วยน้ำกลั่น

ml of Standard Solution	Phosphorus Concentration ($\mu\text{g /l}$)
0.5	5
1.0	10
3.0	30
5.0	50
10.0	100

5.2 ฟอสฟอรัสทั้งหมด (Total phosphorus)

ทุกรูปของฟอสฟอรัสถูก oxidized ได้ในน้ำตัวอย่างหรือน้ำตัวอย่างที่ผ่านการกรอง (total soluble phosphorus) ให้เป็นฟอสฟอรัสอินทรีย์ โดยใช้ persulfate digestion method ซึ่งฟอสเฟตที่เกิดขึ้นจะถูกวิเคราะห์ต่อไป

วิธีการ

Standard solution จะต้องเตรียมและทำตามขั้นต่างๆ เช่นเดียวกับที่ทำกับน้ำตัวอย่าง

1. ริน 50 ml ของน้ำตัวอย่างลงในขวดแก้วรูปชมพู่ แล้วเติม 8.0 ml digestion reagent ปิดจุกด้วยแผ่นอะลูมิเนียม แล้วเขย่าเบาๆ ให้ผสมกัน

2. digest organic matter ในตัวอย่าง โดยการทำ autoclave ที่ 15 psi (1 kg/cm^2) นาน 30 นาที หรือ digestion อาจทำได้โดยใช้ water bath นาน 1 ชม.

3. ทิ้งให้เย็น แล้วทำปริมาตรรวมให้เท่ากับ 60 ml ด้วยน้ำกลั่น

4. นำสารละลายนี้ไปทำปฏิกิริยาต่อด้วยวิธีของออร์โธฟอสเฟตในขั้นที่ 2a. แต่ให้เติม mixed reagent 10.0 ml แล้วหาค่าฟอสฟอรัสทั้งหมดจากกราฟมาตรฐาน(ทำคล้ายออร์โธฟอสเฟต)

6. การวิเคราะห์ปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำโดยวิธี Iodometric method แบบ Azide modification

1. ล้างขวด BOD ด้วยน้ำตัวอย่าง (rinse) 2-3 ครั้ง

2. เก็บตัวอย่างน้ำด้วยขวด BOD ที่ระดับความลึก 30 เซนติเมตรโดยไม่ให้มีฟองอากาศ และปิดฝาขวดให้สนิทขณะอยู่ในน้ำ

3. เติมสารละลาย MnSO_4 1 ml (ห้ามเขย่าขวด) และสารละลาย alkali-iodide azide reagent 1 ml ปิดฝา
4. เขย่าตั้งทิ้งไว้จนได้ตะกอน 2 ใน 3 ของสารละลายทั้งหมด เขย่าอีกครั้งและทิ้งไว้ให้เกิดตะกอน 2 ใน 3 ของสารละลายใหม่
5. เติม conc. H_2SO_4 1 ml ปิดฝา เขย่าให้เข้ากัน
6. นำสารละลายจาก 5 มา 100 ml ไตเตรทด้วย $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ 0.021 M จนได้สีเหลืองซีด
7. เติมน้ำแบ่ง 3 หยด เขย่าให้เข้ากัน
8. ไตเตรทต่อไปเรื่อยๆ ทีละหยด จนสีน้ำเงินจางหายไป จดปริมาตรที่ใช้
9. คำนวณจากสมการ

$$\text{DO (ml/l)} = \text{จำนวน ml ของสารละลายมาตรฐาน } 0.021 \text{ M Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 \times 2$$

7. วิธีการวิเคราะห์ความเป็นด่างของน้ำโดยวิธี Phenolphthalein methyl orange indicator

1. ตวงน้ำ 100 ml ใส่ใน erlenmeyer flask ขนาด 250 ml และน้ำกลั่นในปริมาณเท่ากัน ใน erlenmeyer flask อีกใบเป็น blank
2. เติม 3 หยด phenolphthalein indicator ลงในแต่ละ flask แล้วเขย่าให้เข้ากัน
3. ถ้าตัวอย่างเป็นสีชมพูอ่อนให้ titrate ด้วย 0.02 N H_2SO_4 จนสังเกตเห็นสีการเปลี่ยนแปลงจางหายไปและบันทึกปริมาตรที่ใช้
4. เติม 3 หยด methyl orange indicator ลงในแต่ละ flask
5. ถ้าตัวอย่างเป็นสีเหลืองให้ titrate ด้วย 0.02 N H_2SO_4 จนสังเกตเห็นสีการเปลี่ยนแปลงไปจาก blank และค่อยๆ titrate ทีละหยด จนได้ end point เป็นสีส้มเหลืองหรือแดง (methyl orange จะให้สีเหลืองในสารละลายที่เป็นด่าง สีส้มในสารละลายที่เป็นกลาง และสีแดงในสารละลายที่เป็นกรด)
6. คำนวณจากสมการ

$$\text{Total alkalinity (mg/l as CaCO}_3\text{)} = \text{จำนวนกรดที่ใช้เป็น ml} \times 10$$

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ข

การประเมินคุณภาพน้ำในลักษณะ diagram

คุณภาพของแหล่งน้ำสามารถทำการศึกษาและตรวจสอบได้โดยใช้ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ เพื่อที่จะแบ่งแยกและประเมินคุณภาพของแหล่งน้ำนั้น ซึ่งได้มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้กันมาก แต่ที่ได้รับความนิยมมากคือ Lorraine and Vollenweider (1981) และ Wetzel (1983) ซึ่งใช้หลักในการแบ่งแยกคุณภาพน้ำออกเป็นระดับต่าง ๆ ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพร่วมกัน

การประเมินคุณภาพน้ำในลักษณะ diagram ครั้งนี้ ได้ใช้ปัจจัยทางกายภาพ เคมี และชีวภาพบางประการมาประเมินโดยใช้หลักของ Wetzel (1983) และ Lorraine and Vollenweider (1981) นอกจากนี้ยังนำมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2537 มาประเมินร่วมด้วย ปัจจัยที่นำมาประเมินจะเป็นปัจจัยพื้นฐานและสามารถทำการตรวจสอบวิเคราะห์ได้ง่าย และนำมาแปรผลในรูปของไดอะแกรมสีที่สามารถเข้าใจง่าย

วิธีวิเคราะห์

1. ศึกษาปัจจัยทางกายภาพ เคมี และชีวภาพบางประการได้แก่

- ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO)
- ปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ (BOD)
- ค่าการนำไฟฟ้า (conductivity)
- ปริมาณไนเตรท ไนโตรเจน
- ปริมาณแอมโมเนียม ไนโตรเจน
- ปริมาณฟอสฟอรัสที่ละลายในน้ำ (mg.l^{-1})

2. นำผลจากข้อ 1 ในแต่ละหัวข้อมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน

ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (mg.l^{-1})	ค่ามาตรฐาน
มากกว่า 8	0.1
7-8	0.2
6-7	0.3
7-6	0.4
6-5	0.5
5-4	0.6
4-3	0.7
3-2	0.8
2-1	0.9
น้อยกว่า 1	1.0

ค่าการนำไฟฟ้า ($us.cm^{-1}$)	ค่ามาตรฐาน
น้อยกว่า 10	0.1
10-20	0.2
20-40	0.3
40-70	0.4
70-100	0.5
100-150	0.6
150-230	0.7
230-400	0.8
400-550	0.9
มากกว่า 550	1.0

ปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ใช้ในการย่อย สลายสารอินทรีย์ (BOD) ($mg.l^{-1}$)	ค่ามาตรฐาน
น้อยกว่า 0.25	0.1
0.25-0.5	0.2
0.5-1	0.3
1-2	0.4
2-4	0.5
4-10	0.6
10-20	0.7
20-40	0.8
40-80	0.9
มากกว่า 80	1.0

ปริมาณไนเตรทไนโตรเจน ($mg.l^{-1}$)	ค่ามาตรฐาน
น้อยกว่า 0.05	0.1
0.05-0.1	0.2
0.1-0.3	0.3
0.3-0.8	0.4
0.8-1.5	0.5
1.5-3.0	0.6
3.0-10.0	0.7

10.0-20.0	0.8
20.0-40.0	0.9
มากกว่า 40.0	1.0

ปริมาณแอมโมเนียมไนโตรเจน (mg.l^{-1})	ค่ามาตรฐาน
น้อยกว่า 0.1	0.1
0.1-0.2	0.2
0.2-0.4	0.3
0.4-0.8	0.4
0.8-1.5	0.5
1.5-3.0	0.6
3.0-5.0	0.7
5.0-10.0	0.8
10.0-20.0	0.9
มากกว่า 20.0	1.0

ปริมาณฟอสฟอรัสที่ละลายในน้ำ (mg.l^{-1})	ค่ามาตรฐาน
น้อยกว่า 0.05	0.1
0.05-0.2	0.2
0.2-0.4	0.3
0.4-0.8	0.4
0.8-1.5	0.5
1.5-3.0	0.6
3.0-5.0	0.7
5.0-10.0	0.8
10.0-20.0	0.9
มากกว่า 20.0	1.0

เมื่อได้ค่าทั้งหมดของแต่ละ parameter แล้วนำค่าที่ได้มาแปรเป็นค่ามาตรฐาน แล้วนำผลที่แปรเป็นค่ามาตรฐานมารวมกันทุก parameter ในแต่ละจุดเก็บตัวอย่างและแต่ละครั้งที่เก็บ นำค่าที่ได้มาสร้างกราฟ โดยจะแบ่งออกเป็น 6 ช่วงดังนี้

0.1-0.8

น้ำสะอาดมากเทียบเท่า hyperoligotrophic status

oligotrophic status

1.7-2.4	น้ำปานกลางค่อนข้างสะอาด เทียบเท่า oligotrophic- mesotrophic status
2.5-3.2	น้ำปานกลาง เทียบเท่า mesotrophic status
3.3-4.0	น้ำปานกลางค่อนข้างเสีย เทียบเท่า mesotrophic-eutrophic status
4.1-4.8	น้ำเสีย เทียบเท่า eutrophic status
มากกว่า 4.8	น้ำเสียมาก เทียบเท่า hypereutrophic status

เมื่อแทนที่ค่าคุณภาพน้ำที่ผ่านการประเมินของแต่ละจุดด้วยสีที่แตกต่างกัน จะสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงของแต่ละจุดเก็บตัวอย่างและแต่ละครั้งที่ทำการศึกษาย่างชัดเจน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ค

ตารางที่ 7 การจัดชั้นน้ำตามระดับความมกน้อยของฟอสฟอรัสรวม ไนโตรเจน คลอโรฟิลล์ เอและ ความลึกที่แสงส่องถึง

Variable (Annual Mean Values)		Oligotrophic	Mesotrophic	Eutrophic	Hyper-eutrophic
Total phosphorus mg./m. ³	$\bar{X}$	8.0	26.7	84.4	
	$X \pm 1$ SD	4.85 - 13.3	14.5 - 49	38 - 189	
	$X \pm 2$ SD	2.9 - 22.1	7.9 - 90.8	16.8 - 424	
	Range	3.0 - 17.7	10.9 - 95.6	16.2 - 386	750 - 1200
	n	21	19 (21)	71 (72)	2
Total nitrogen mg./m. ³	$\bar{X}$	661	753	1875	
	$X \pm 1$ SD	371 - 1180	485 - 1170	861 - 4081	
	$X \pm 2$ SD	208 - 2103	313 - 1816	395 - 8913	
	Range	307 - 1630	361 - 1387	393 - 6100	
	n	11	8	37 (38)	
Chlorophyll a mg./m. ³	$\bar{X}$	1.7	4.7	14.3	
	$X \pm 1$ SD	.8 - 3.4	3.0 - 7.4	6.7 - 31	
	$X \pm 2$ SD	.4 - 7.1	1.9 - 11.6	3.1 - 66	
	Range	0.3 - 4.5	3.0 - 11	2.7 - 78	100 - 150
	n	22	16 (17)	70 (72)	2
Chlorophyll a Peak Value mg./m. ³	$\bar{X}$	4.2	16.1	42.6	
	$X \pm 1$ SD	2.6 - 7.6	8.9 - 29	16.9 - 107	
	$X \pm 2$ SD	1.5 - 13	4.9 - 52.5	6.7 - 270	
	Range	1.3 - 10.6	4.9 - 49.5	9.5 - 275	
	n	16	12	46	
Secchi Depth m.	$\bar{X}$	9.9	4.2	2.45	
	$X \pm 1$ SD	5.9 - 16.5	2.4 - 7.4	1.5 - 4.0	
	$X \pm 2$ SD	3.6 - 27.5	1.4 - 13	.9 - 6.7	
	Range	5.4 - 28.3	1.5 - 8.1	.8 - 7.0	0.4 - 0.5
	n	13	20	70 (72)	2

$\bar{X}$ = geometric mean

SD = standard deviation

( ) = value in bracket refers to the number of variables (n) employed in the first calculation.

(Lorraine and Vollenweider, 1981)

ตารางที่ 8 การจัดชั้นน้ำตามระดับความมากน้อยของสารอาหาร คุณสมบัติน้ำทางกายภาพ เคมีและชีวภาพบางประการ แพลงก์ตอนพืชชนิดที่เด่นและแพลงก์ตอนพืชชนิดที่พบได้ทั่วไป ในชั้นน้ำระดับต่างๆ

GENERAL LAKE TROPHY	WATER CHARACTERISTICS	DOMINANT ALGAE	OTHER COMMONLY OCCURRING ALGAE
Oligotrophic	Slightly acidic; very low salinity	Desmids <i>Staurodesmus</i> , <i>Staurastrum</i>	<i>Sphaerocystis</i> , <i>Gloocystis</i> , <i>Rhizosolenia</i> , <i>Tabellaria</i>
Oligotrophic	Neutral to slightly alkaline; nutrient-poor lakes	Diatoms, especially, <i>Cyclotella</i> and <i>Tabellaria</i>	Some <i>Asterionella</i> spp., some <i>Melosira</i> spp., <i>Dinobryon</i>
Oligotrophic	Neutral to slightly alkaline; nutrient-poor lakes or more productive lakes at seasons of nutrient reduction	Chrysophycean algae, especially <i>Dinobryon</i> , some <i>Mallomonas</i>	Other Chrysophyceans, e.g., <i>Synura</i> , <i>Uroglena</i> ; diatom <i>Tabellaria</i>
Oligotrophic	Neutral to slightly alkaline; nutrient-poor lakes	Chlorococcal <i>Oocystis</i> or Chrysophycean <i>Botryococcus</i>	Oligotrophic diatoms
Oligotrophic	Neutral to slightly alkaline; generally nutrient poor; common in shallow Arctic lakes	Dinoflagellates, especially some <i>Peridinium</i> and <i>Ceratium</i> spp.	Small chrysophytes, cryptophytes, and diatoms
Mesotrophic or Eutrophic	Neutral to slightly alkaline; annual dominants or in eutrophic lakes at certain seasons	Dinoflagellates, some <i>Peridinium</i> and <i>Ceratium</i> spp.	<i>Glenodinium</i> and many other algae
Eutrophic	Usually alkaline lakes with nutrient enrichment	Diatoms much of year, especially <i>Asterionella</i> spp., <i>Fragilaria crotonensis</i> , <i>Synedra</i> , <i>Stephanodiscus</i> , and <i>Melosira granulata</i>	Many other algae, especially green and blue-greens during warmer periods of year; desmids if dissolved organic matter is fairly high
Eutrophic	Usually alkaline; nutrient enriched; common in warmer periods of temperate lakes or permanently in eutrophic tropical lakes	Blue-green algae, especially <i>Anacystis</i> (= <i>Microcystis</i>), <i>Aphanizomenon</i> , <i>Anabaena</i>	Other blue-green; euglenophytes if organically enriched or polluted

(Wetzel, 1983)

ตารางที่ 8 การจัดชั้นน้ำตามระดับความมากน้อยของสารอาหาร คุณสมบัติใต้น้ำทางกายภาพ เคมีและชีวภาพบางประการ แพลงก์ตอนพืชชนิดที่เด่นๆ ในชั้นน้ำระดับต่างๆ

TROPHIC TYPE	MEAN PRIMARY PRODUCTIVITY (mg C m ⁻² DAY ⁻¹)	PHYTO- PLANKTON DENSITY (cm ³ m ⁻³)	PHYTO- PLANKTON BIOMASS (mg C m ⁻³)	CHORO- PHYLL a (mg m ⁻³)	DOMINANT PHYTO- PLANKTON	LIGHT EXTINCTION COEFFI- CIENTS (η _m ⁻¹)	TOTAL ORGANIC CARBON (μg.l ⁻¹)	TOTAL P (μg.l ⁻¹)	TOTAL N (μg.l ⁻¹)	TOTAL INORGANIC SOLIDS (μg.l ⁻¹)
Ultraoligotrophic	< 50	< 1	< 50	0.01-0.5		0.03-0.8	< 1-5	< 1-5	< 1-250	2-15
Oligotrophic	50-300		20-100	0.3-3	Chrysophyceae Cryptophyceae	0.05-1.0	< 1-3			
Oligomesotrophic		1-3			Dinophyceae, Bacillariophyceae	0.1-2.0	< 1-5	5-10	250-600	10-200
Mesotrophic	250-1000		100-300	2-15				10-30	500-1100	100-500
Mesoeutrophic		3-5				0.5-4.0	5-30			
Eutrophic	> 1000		> 300	10-500	Bacillariophyceae, Cyanophyceae Chlorophyceae, Euglenophyceae			30->5000	500->15000	400-60000
Hypereutrophic		> 10						< 1-10	< 1-500	5-200
Dysitrophic	< 50-500		< 50-200	0.1-10		1.0-4.0	3-30			

(Wetzel, 1983)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ง

ตารางที่ 9 คุณภาพน้ำทางด้านกายภาพ และเคมีบางประการ ของลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติตาดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ในรอบ 1 ปี 6 เดือน (เมษายน 2541 - กันยายน 2542)

จุดเก็บตัวอย่าง	velocity (m.s ⁻¹)																	
	A	V	J	M	S	O	N	D	P	M	A	S						
1.หมู่บ้านกองแหะ	0.087	0.3	0.007	0.3	0.113	0.153	0.153	0.06	0.12	0.007	0.093	0.127	0.173	0.233	0.113	0.06	0.113	
2.สะพานหมู่บ้านกองแหะ	0.093	0.273	0.147	0.273	0.253	0.213	0.207	0.24	0.247	0.173	0.22	0.173	0.22	0.113	0.008	0.273	0.16	0.253
3.ปางช้างแม่สา	0.167	0.353	0.14	0.353	0.413	0.447	0.207	0.473	0.347	0.46	0.32	0.213	0.3	0.333	0.56	0.353	0.233	0.26
4.สะพานชลประทาน	0.047	0.233	0.06	0.233	0.233	0.18	0.017	0.44	0.18	0.127	0.2	0.013	0.127	0.473	0.507	0.32	0.267	0.267
5.บ้านแม่สาหลวง	0.12	0.1	0.093	0.1	0.267	0.147	0.073	0.267	0.173	0.073	0.473	0	0.267	0.227	0.24	0.193	0.26	0.613

conductivity (uS.cm⁻¹)

จุดเก็บตัวอย่าง	conductivity (uS.cm ⁻¹)																	
	A	V	J	M	S	O	N	D	P	M	A	S						
1.หมู่บ้านกองแหะ	109.7	77.2	116.1	77.2	60.6	53	61.7	66.5	72.4	37.7	72.1	75.2	83	71.1	35	36	53.3	68.7
2.สะพานหมู่บ้านกองแหะ	201	195.5	225	195.5	179.5	147.6	181.6	184	211	199	225	253	226	191	118.4	120	188.7	149.5
3.ปางช้างแม่สา	297	301	296	301	335	187	310	323	305	314	297	272	321	202	229	280	255	525
4.สะพานชลประทาน	310	300	276	300	293	282	221	312	321	274	186.2	232	328	217	230	220	220	415
5.บ้านแม่สาหลวง	227	288	103	288	281	200	199.9	281	285	207	175.9	203	266	266	192	200	177	594

Turbidity (NTU)

จุดเก็บตัวอย่าง	Turbidity (NTU)																	
	A	V	J	M	S	O	N	D	P	M	A	S						
1.หมู่บ้านกองแหะ	2.9	4.5	3	2.9	1.8	7.5	7	4.2	4.7	6.1	1.6	1.5	3.1	2.3	3	1.3	2.1	5.2
2.สะพานหมู่บ้านกองแหะ	3.3	7.5	3.1	9	3.8	11	8.8	8.8	7.8	4.8	2.7	20	3.7	24.5	7.3	5.7	5.3	22
3.ปางช้างแม่สา	19.2	67	17	134	11.5	82.3	5100	45	15	79	20	67	90	82.5	70	55	78	56
4.สะพานชลประทาน	4.4	35	3.5	148	19	34	43	21	13	16.6	7	4.9	30	216	220	13	102	68
5.บ้านแม่สาหลวง	5.6	37	4	57	17	6.2	8.4	16.5	10	19.8	190	14	20	228	254	7.5	146	86

ตารางที่ 9 (ต่อ)

BOD (mg.l^{-1})

จุดเก็บตัวอย่าง	A M J F M A M J F M A S																	
	A	M	J	F	M	A	M	J	F	M	A	S						
1.หมู่บ้านกองแหะ	0.4	0.3	0.6	0.3	3.2	0.8	0.7	0.7	0.6	0.4	1.1	3.4	1.4	2.9	1.6	0.4	2.8	0.7
2.สะพานหมู่บ้านกองแหะ	0.6	0.3	3.8	0.3	2.8	1.2	1.3	2	1.6	0.8	1.8	0.2	1.2	1.3	1	0.4	1.7	0.9
3.ปางช้างแม่สา	1.2	1.2	2.2	1.2	3.6	0.8	0.4	6.7	5.2	1.1	3	4.5	1.4	2.8	1.6	3.2	0.5	0.4
4.สะพานชลประทาน	0.8	1.8	2	1.8	1.8	1.4	1	0.4	0.4	0.4	1.4	0.8	2.4	1.5	2.2	0.4	0.8	1.1
5.บ้านแม่สาหลวง	0.6	0.6	1.6	0.6	0.8	1	0.8	0.4	0.6	1.6	3		1.8	0.6	1.2	0.6	1.3	0.6

TDS (mg.l^{-1})

จุดเก็บตัวอย่าง	A M J F M A M J F M A S																	
	A	M	J	F	M	A	M	J	F	M	A	S						
1.หมู่บ้านกองแหะ	55.2	38.6	58.2	38.6	30.9	26.9	31.7	33.2	32.2	18.3	36	25.4	26.7	35.5	18	18	26	33.9
2.สะพานหมู่บ้านกองแหะ	81	85.1	114	85.1	90.3	76.1	91	92	109	98	113	124	114	98.5	60	60	94	78.1
3.ปางช้างแม่สา	144	151	162	151	169	101	156	164	163	159	151	135	171	103	115	140	128	246
4.สะพานชลประทาน	158	150	140	150	150	144	116	156	116	139	93.4	116	164	116	116	110	110	206
5.บ้านแม่สาหลวง	87.9	144	51.5	144	143	100	99.9	140	131	115	87.9	103	133	134	98	101	89	290

Alkalinity (meq.l^{-1})

จุดเก็บตัวอย่าง	A M J F M A M J F M A S																	
	A	M	J	F	M	A	M	J	F	M	A	S						
1.หมู่บ้านกองแหะ	41	36	43	34	31.5	31	29	32	34.5	39	42.5	43.8	41.5	26.5	19.5	31.5	29	28
2.สะพานหมู่บ้านกองแหะ	124	74.5	113	93	84	79	76.5	96	107	117	63	138.8	122.5	50.5	55	92	89	50
3.ปางช้างแม่สา	132	132	155	146	156	144	133.5	157	173.5	174.5	94.5	181	172.5	92.5	101.5	156.5	151	137
4.สะพานชลประทาน	128	123.5	142	139	150.5	141	138.5	151	164	160	87.5	172.5	158	42	80	154	127.5	115
5.บ้านแม่สาหลวง	90	119	102	122	126	123.5	122	133	147.5	102	97.5	154.5	121	27.5	75.5	135.5	93.5	117

ตารางที่ 9 (ต่อ)

Nitrate nitrogen (ug.l^{-1})

จุดเก็บตัวอย่าง	Nitrate nitrogen (ug.l^{-1})																	
	A	M	J	J	M	F	F	D	N	O	S	S						
1.หมู่บ้านกองทะเล	427	112	49	887	2426	1883	476	714	399	168	251	53	38	365	158	69	166	174
2.สะพานหมู่บ้านกองทะเล	655	432	89	1573	7373	6534	1440	1657	775	510	721	140	80	635	292	348	317	510
3.ปางช้างแม่ลา	776	279	87	2581	7385	9635	1571	2763	997	618	918	150	401	455	487	269	491	623
4.สะพานชลประทาน	399	487	68	1089	3454	3766	786	1705	265	262	579	281	314	300	240	95	257	393
5.บ้านแม่สาหลวง	491	300	75	1815	3400	2547	475	1496	177	222	325	41	64	240	309	126	238	361

Nitrite nitrogen (ug.l^{-1})

จุดเก็บตัวอย่าง	Nitrite nitrogen (ug.l^{-1})																	
	A	M	J	J	M	F	F	D	N	O	S	S						
1.หมู่บ้านกองทะเล	2	3	2	3	2.4	2	6	5	7	2	2	4	6	11	6	2	2	5
2.สะพานหมู่บ้านกองทะเล	6	16	8	7	5.7	4	13	11	15	5	9	7	15	25	12	7	4	11
3.ปางช้างแม่ลา	15	9	4	12	10.9	3	19	15	12	3	5	9	22	19	8	8	5	10
4.สะพานชลประทาน	1	7	5	8	12.7	5	18	14	12	4	7	2	29	37	7	6	7	14
5.บ้านแม่สาหลวง	6	6	7	16	14.7	4	11	18	11	2	3	7	24	47	5	10	9	13

Ammonium nitrogen (ug.l^{-1})

จุดเก็บตัวอย่าง	Ammonium nitrogen (ug.l^{-1})																	
	A	M	J	J	M	F	F	D	N	O	S	S						
1.หมู่บ้านกองทะเล	155	49	0	195	250	200	342	89	101	28	38	85	28	89	62	15	22	25
2.สะพานหมู่บ้านกองทะเล	32	89	2.7	280	310	280	430	134	125	210	340	195	52	256	80	56	65	74
3.ปางช้างแม่ลา	289	87	0	355	260	330	400	198	118	280	482	238	285	150	180	38	78	85
4.สะพานชลประทาน	138	68	3.3	210	180	220	480	110	72	55	180	525	368	200	138	22	50	64
5.บ้านแม่สาหลวง	95	75	0	278	290	310	390	100	68	35	78	95	40	11	220	40	45	50

ตารางที่ 9 (ต่อ)

Soluble Reactive Phosphorus ($\mu\text{g.l}^{-1}$)

จุดเก็บตัวอย่าง	A	V	U	P	A	S	O	N	D	P	N	A	M	J	A	S	
1.หมู่บ้านกองทะเล	24	205	1380	24	21.6	25	731	23	49	81	44	567	80	15	60	10	36
2.สะพานหมู่บ้านกองทะเล	49	2040	1380	59	90.8	128	922	47	79	268	58	972	85	38	158	15	48
3.ปางช้างแม่สา	88	1120	960	47	71.4	192	844	34	42	214	39	411	200	25	90	22	69
4.สะพานชลประทาน	20	663	870	25	69.2	82	906	20	36	117	44	446	160	38	120	15	45
5.บ้านแม่สาหลวง	49	256	1100	68	58.4	256	876	32	58	78	50	427	120	62	152	12	27

Total Phosphate ($\mu\text{g.l}^{-1}$)

จุดเก็บตัวอย่าง	A	V	U	P	A	S	O	N	D	P	N	A	M	J	A	S	
1.หมู่บ้านกองทะเล	28	1206	1750	32	28.2	32	752	28	53	98	54	601	83	22	72	15	40
2.สะพานหมู่บ้านกองทะเล	53	2830	2470	68	100.4	140	942	53	88	282	63	993	90	45	173	18	56
3.ปางช้างแม่สา	88	1430	2150	55	80.2	210	860	37	55	256	47	438	225	30	98	29	73
4.สะพานชลประทาน	25	2700	2340	32	75.5	98	932	28	42	150	62	485	172	46	130	20	50
5.บ้านแม่สาหลวง	53	1840		79	62.5	272	882	39	65	92	57	469	130	71	176	18	31

Iron ($\mu\text{g.l}^{-1}$)

จุดเก็บตัวอย่าง	A	V	U	P	A	S	O	N	D	P	N	A	M	J	A	S		
1.หมู่บ้านกองทะเล	167	1190	56	139	100	31	227	231	35	57	125	97	45	100	250	50	188	37
2.สะพานหมู่บ้านกองทะเล	833	1250	208	583	350	156	273	654	334	200	312	161	178	400	350	200	375	290
3.ปางช้างแม่สา	433	1120	26	722	250	125	136	462	135	114	281	64	533	350	150	150	750	111
4.สะพานชลประทาน	933	1520	0	1000	800	94	636	808	500	600	500	194	289	550	400	300	438	300
5.บ้านแม่สาหลวง	367	870	0	750	375	22	364	385	135	201	385	64	111	600	700	100	562	222

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นาย ทัดพร คุณประดิษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด	29 กรกฎาคม 2517
ภูมิลำเนา	จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากโรงเรียน ปรีนส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2534 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาจุลชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2539 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2543
ทุนการศึกษา	โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีว ภาพในประเทศไทย (BRT)
สถานที่ติดต่อ	3 ถนนเจริญเมือง ซอย 5 ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ 50000